

Nieuwe bibliothecaris in Dilbeek

Nieuwe bibliothecaris in Schaarbeek

Nieuw diensthoofd Informatiecentrum Plantijnhogeschool

In memoriam Norbert Neckebroeck

In memoriam Carlos Wyffels

Nieuwe bibliothecaris in Dilbeek

Nadine Christiaens (°1965) werd op 1 september 2003 bibliothecaris in de openbare bibliotheek van Dilbeek. Zij is licentiate in de Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis en volgde het postgraduaat Media- en Informatiekunde en Bibliotheekwetenschappen.

Nadine was achtereenvolgens bibliotheekassistent in de openbare bibliotheek van Vilvoorde, projectleider bij de firma Geac en bibliothecaris in de openbare bibliotheek van Schaarbeek. In Dilbeek heeft zij de algemene reorganisatie van de administratieve werking van de bibliotheek en de inhoudelijke uitbouw op haar programma staan.

*Kamerijklaan z/n 1700 Dilbeek
nadine.christiaens@dilbeek.be*

Nieuwe bibliothecaris in Schaarbeek

Nick Verhelst (°1979) werd op 1 september 2003 bibliothecaris in de Nederlandstalige gemeentelijke openbare bibliotheek Schaarbeek. Hij volgt er Nadine Christians op. Nick is licentiaat in de Germaanse Filologie en werkte al als halftijds bibliothecaris in de openbare bibliotheek van Hoeilaart.

*Helmetssteenweg 304, 1030 Brussel
nverhelst@schaarbeek.irisnet.be*

Nieuw Diensthoofd Informatiecentrum Plantijnhogeschool

Dirk Desaeveer (°1966) is sinds 3 november 2003 diensthoofd van het Educatief Multimediaal Informatiecentrum (EMI) van de Plantijnhogeschool. Dirk volgde het graduaat in het bibliotheekwezen en de documentaire informatiekunde.

Werkervaring deed hij op als documentalist bij de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor Oost-Vlaanderen en het Euro Info Center te Gent. Hij was al drie jaar helpdesk-medewerker in het EMI van de Plantijnhogeschool.

Het EMI bestaat uit een mediatheek, een bibliotheek en een centrale computerwerkruimte. Het diensthoofd EMI geeft leiding aan een team van enthousiaste medewerkers, tracht de werking van het EMI te optimaliseren, communiceert over die werking met het hogeschoolbestuur en met de lectoren en studenten. Hij stelt de begroting op voor het EMI en zorgt voor een doorgedreven budgetcontrole. En hij coördineert en bevordert samenwerking met de andere campusbibliotheken.

Ambities voor de toekomst zijn: het aanbod van digitale informatie in het EMI verruimen en de ontsluiting verbeteren; arbeidsintensieve processen automatiseren. Voor studenten komt er een interactieve cursus 'informatievaardigheden'. De inhoud daarvan zal ook dienen als basis voor een 'gewone' bibliotheekinstructie voor alle eerstejaarsstudenten. Nog in toenemende mate zal worden samengewerkt met de lectoren, met de andere campusbibliotheken en met de partners van de 'Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen'. Er zal worden getracht ook meer statistische informatie te genereren over het gebruik van de verschillende onderdelen van het EMI, over de collectie, over de gebruikers... broodnodige informatie om een beleidsplan op te stellen, ook een grote taak voor de toekomst.

*Meistraat 5, 2000 Antwerpen
dirk.desaeveer@plantijn.be*

Diensthoofd voor Rodekruisziekenhuisbibliotheken

Martine Pieters (°1961) is sinds 15 november 2003 het nieuwe diensthoofd van de Rodekruisziekenhuisbibliotheken. Zij is licentiate in de Kunstgeschiedenis en volgde het graduaat bibliotheek-, documentatie- en informatiekunde. Tussen 1985 en 1988 was zij bibliotheekbediende in de openbare bibliotheek van Herk-de-Stad. Nadien werkte zij tot 2001, eerst als assistent-dienstleider en vervolgens als bibliothecaris, in de speciale openbare bibliotheek Caritas Verzor-

gingsinstellingen. In 2001 ging die bibliotheek dicht. Toen werd zij bij de Rodekruisziekenhuisbibliotheken als adjunct verantwoordelijk voor de bibliotheekwerking.

Als diensthoofd leidt en coördineert zij de werking van de Rodekruisziekenhuisbibliotheken. Zij bouwt aan de verdere integratie van Ziekenhuisbibliotheken in de Rodekruisstructuur en wil de vrijwilligerswerking verder ontwikkelen. Ook streekericht bibliotheekbeleid, samenwerking met de ob-wereld, provinciale steunpunten genieten haar aandacht.

*Vleurgatssteenweg 98, 1050 Brussel
martine.pieters@redcross-fl.be*

In memoriam Norbert Neckebroek

Op 3 december 2003 is Norbert Neckebroek overleden in Sint-Lievens-Houtem, waar hij op 2 juni 1948 geboren was. Norbert was jarenlang archivaris-bibliothecaris in Sint-Lievens-Houtem.

Ik leerde Norbert kennen als medestudent bij de eerste lichting bibliotheekschoolstudenten aan de Bibliotheekschool van Gent. Tussen de talrijke pas afgestudeerde Germanisten en anderen vers van de studiebanken, viel hij meteen op. Norbert was al wat ouder, had een diploma als landmeter op zak en werkte, naast een bescheiden deeltijdse opdracht in de bibliotheek van Sint-Lievens-Houtem, een tijdje als werfcoördinator bij een wegenbouwbedrijf.

Norbert was een praktisch man en zijn vragen naar de concrete toepasbaarheid van sommige cursusinhouden hielden docenten en studenten met de voeten op de grond.

Dankzij een zelden geziene gedrevenheid, een brede culturele interesse en een enorme bezorgdheid voor het lokale erfgoed slaagde hij erin om na jaren ijveren in zijn Sint-Lievens-Houtem een archief uit te bouwen en er de laatste jaren ook effectief als bibliothecaris te werken. Het is verschrikkelijk jammer dat hij deze vervulling van een levensdroom maar zo kort heeft kunnen uitoefenen.

Johan Eeckhout
*assistent-dienstleider openbare bibliotheek Gent
Johan.Eeckhout@Gent.be*

In memoriam Carlos Wyffels

Op 13 december 2003 overleed Carlos Wyffels, ere-algemeen rijksarchivaris. Hij was geboren op 3 januari 1922.

Carlos Wyffels was algemeen rijksarchivaris van eind 1968 tot begin 1987. Zijn titels getuigen van de vele terreinen waarop hij actief was: erevoorzitter van de Internationale

Archiefraad, erelid van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis en van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der Oude Wetten en Verordeningen. Maar hij was ook een vooraanstaand lid van diverse belangrijke bestuursorganen en beheerraden zoals van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en het Fonds voor Collectief Fundamenteel Onderzoek.

Als historicus specialiseerde Carlos Wyffels zich onder leiding van professor Hans Van Werveke in de sociaal-economische geschiedenis van het graafschap Vlaanderen, hoofdzakelijk in de 13de eeuw. Vooral het ontstaan van de ambachten trok zijn aandacht en werd het onderwerp van zijn licentie- en zijn doctoraatsverhandeling. Deze belangstelling bracht hem tot de studie van financiële, sociale en politieke toestanden in de steden. Zo publiceerde hij over de stedelijke financiën, groepen groothandelaars, monetaire aangelegenheden, maar ook over wat ogenschijnlijk slechts een detail was zoals 'De kerfstok in onze gewesten'. Hij verzorgde – soms in samenwerking – belangrijke tekstuitgaven waaronder de oudste stadsrekeningen van Calais en vooral van Brugge. Zijn grote paleografische kennis en zijn precisie bij het indiceren blijken uit de indrukwekkende bronnenuitgaven over de lakennijverheid in de 14de eeuw, een reeks die was gestart door Henri de Sagher. Bij het overlopen van zijn bibliografie* valt op dat hij aandacht had voor geschillen, zowel in de persoonlijke (erfenisregeling) als in de institutionele (ambtswaard) en de politieke sfeer (de Moerlemaai).

Vanaf 1947 kwam zijn enorme werkracht tot uiting in het Rijksarchief. In 1948 werd hij archivaris-paleograaf bij het Rijksarchief te Gent. Alle denkbare archiefopdrachten die een beginnend archivaris krijgen kon, heeft hij uitgevoerd. Vandaag kijkt men al te gemakkelijk enkel naar publicaties, maar daarnaast ging (en gaat) zeker evenveel tijd naar wat niet

gepubliceerd werd: selecties, bestandsnazichten, inventariseringen allerhande, administratief werk. In Gent maakte hij grondig kennis met alle historische periodes. Alleen al zijn gepubliceerde inventarissen leveren daarvan het bewijs: een supplement op de grafelijke oorkonden, het archief van de baronie van Eksaarde en het gemeentearchief van Oudegem. In 1958 werd hij benoemd tot conservator

met als opdracht "de Algemene Rijksarchivaris bijstaan in het toezicht". Met Carlos Wyffels begint met andere woorden de zelfstandig opererende inspectie die in uitvoering van de Archiefwet van 1955 archieftoezicht uitoefent bij overheidsadministraties.

In welk 'tijdsgewricht' moest Carlos Wyffels werken? Hij beleefde de periode van de grote wijzigingen aan de eisen die aan de archivistiek werden gesteld. Samengevat kunnen we dit karakteriseren als de ommezwaai van historicus-archivaris naar archivaris-informatiedeskundige. Terecht was hij de mening toegedaan dat deze informatiedeskundige (een woord dat hij niet gebruikte) historisch gevormd moest zijn, wilde hij of zij het selecteren en het inventariseren goed uitvoeren. Voor de carrière van een archivaris impliceerde dit dat het doctoraat in de geschiedenis belangrijk bleef. De overweging dat een goed historicus niet noodzakelijk een goed archivaris is en omgekeerd, woog bij hem minder. Het behalen van de doctorstitel was in zijn ogen een objectieve norm die supplementair een waarborg kon bieden tegen externe druk. Hiermee raken we aan een typische instelling van de wetenschapper én de ambtenaar die Carlos Wyffels was: hij was wars van partijpolitieke invloeden.

Wat betreft het historiografisch werk zag hij wel dat enkele van zijn medewerkers daar te veel tijd aan besteedden, te veel vergeleken met de hoeveelheid te verwerken archief. Dit nam hij erbij, maar hij slaagde er wel in een nooit gezien aantal inventarissen te laten publiceren en installeerde daarvoor in het Rijksarchief een eigen drukkerij, wat cruciaal is gebleken. De inventarissen moesten wel beantwoorden aan de toenmalige kwaliteitsnormen. Tegenover al te theoretische concepten in de archivistiek kon hij wantrouwig staan: de goede uitvoering was zijn maatstaf. Niet alleen het werk van archivariissen viel onder deze kritiek maar ook het archiefbeheer buiten de instelling. Van in het begin van zijn inspectieopdracht bekritiseerde hij immers de toepassing van het decimale classificatiesysteem op archief.

Carlos Wyffels maakte de doorbraak mee van de computer en nam het initiatief om het Rijksarchief aan die evolutie te laten deelnemen. Zo gaf hij medewerkers de gelegenheid om samen te werken met de Koninklijke Bibliotheek en met de Universiteit van Luik en voorzag hij het departement I, de 'inspectie', van zijn eerste apparatuur. Medewerkers liet hij de nodige opleidingen volgen. Wat betreft het dynamisch archief was hij zeer bezorgd voor het verlies van informatie dat met het gebruik van de computer gepaard kon gaan, een bedreiging die trouwens tot vandaag voortduurt.

Een andere belangrijke factor was de federalisering van België. Op zich hoefde dit geen bedreiging te vormen voor het Rijksarchief maar, op zeldzame uitzonderingen na, ontbrak het de toenmalige politici aan inzicht in de politieke waarde van cultuur. Evenmin begrepen zij waarom het archiefwezen vanaf de dynamische fase betrokken partij moest zijn. Op politiek niveau werd het archief gedurende die jaren van staatshervorming vergeten. Terwijl Carlos

Wyffels er in een eerste periode wel in geslaagd was om meer kredieten te krijgen voor de werking van het Rijksarchief en onder meer enkele nieuwe archiefgebouwen kon oprichten, verkreeg hij toch nooit de broodnodige uitbreiding van het statutair personeel. Wel heeft hij de organisatie van een educatieve dienst verkregen met gedetacheerden uit het onderwijs.

Binnen het Rijksarchief hechtte hij veel belang aan het ontwikkelen van de archiefinspectie. Zij kende onder hem haar grootste uitbreiding, al bleef ze in globo onderbemand: tot zes wetenschappers voor heel België. Hij zette zich ook in voor de oprichting van een archiefopleiding maar slaagde niet. Als een van de oorzaken – zij het niet de enige – kunnen we wijzen op het soms gebrekkige inzicht bij toenmalige historici. Velen begrepen niet voor welke ommezwaai de archivistiek stond en dat er voor de aanpak van de problemen meer nodig was dan een diploma geschiedenis. Een opleiding zou later pas tot stand worden gebracht en dan juist wel dankzij universitair initiatief.

De inzet van Carlos Wyffels bestreek nog veel andere terreinen. Met tentoonstellingen, de uitbouw van een centrum voor de hulpwetenschappen en belangrijke colloquia wist hij zowel de publieke opinie als de historische wereld aan te spreken. Hij hernam de publicatie van de jaarverslagen van het Rijksarchief, wat na hem weer werd stopgezet. In opeenvolgende publicaties bracht hij de prangende problemen van zijn instelling voor het voetlicht. Het moet een tragische ervaring zijn geweest zo intens te werken aan de uitbouw van een instelling en daarna de beperking van haar mogelijkheden mee te maken. Hij beheerste zijn dossiers als geen ander en kreeg daarvoor algemene erkenning, maar helaas niet altijd met het verhoopte resultaat.

Diplomaat was Carlos Wyffels eigenlijk niet. Dit mag spijtig heten en werd wel eens als argument tegen hem uitgespeeld, terwijl men niet op de problemen zelf inging. Om zijn inzet, verwezenlijkingen en talenten echter zal hij worden beschouwd als een van de memorabele algemeen rijksarchivariissen die België heeft gehad.

*Juul Verhelst, Eredepartementshoofd Algemeen Rijksarchief
verhelst.marechal@worldonline.be*

* Voor meer biografische informatie en voor de publicaties van Carlos Wyffels tot 1995, zie de notitie die aan hem werd gewijd in H. Coppens, *Bio-bibliografisch Repertorium van het Wetenschappelijk Personeel in de reeks Miscellanea archivistica*, nummer XXX. - Brussel 1981, aangevuld in *Het Rijksarchief in België, 1796-1996*, in *Miscellanea archivistica - Studia*, nummer 86. - Brussel, 1996, en vooral het *Album Carlos Wyffels*, aangeboden door zijn wetenschappelijke medewerkers. - Brussel, 1987. - 573 blz., en *Carlos Wyffels, Miscellanea archivistica et historica*, in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België, extranummer 27*. - Brussel, 1987. - 576 blz. Deze laatste publicatie bevat een keur van zijn artikels.